

Min barndoms skola.

Undertecknad är född 1871 i Riebergas socken, Kristianstads län, och min skulgång i folkskolan inföll således i slutet av 70- och början av 80-talet. Skolan var av B2-typ enligt nutida beteckning, och läraren hade avlagt examen innan seminariernas omorganisation i slutet av 1860-talet, d. v. s. under den tid, då lantkastarskolan var den vanliga skoltypen. Följaktligen kom skolan att bli en slags övergångsform mellan den gamla lantkastarskolan och den nyare skoltyp med ordnad klassundervisning och en säkerligen ganska typisk representant för B2-skolans barndomsstadium.

Fördenestull har jag trots, att mina skolminnen från denna tid nämligen kunna ha ett visst skattnästariskt intresse. Efter 60 år ha minnena givetvis i många hundraenden bleknat och en eller annan detalj synes gått förlorad.

Småskolan.

I min barndom var det regel, att far och mor själva lärde sina barn att läsa inman till. I barndom åtog sig en gammal orkestär förmoder eller morfar uppgiften. Det kunde också förekomma, att någon äldre gäbbe eller gumma höll skola för barnen i grannskapet. Den allmänna uppfattning var den, att barnet skulle åtminstone kunna läsa inman till, innan det skickades till skolan.

Läsåret 1877-78 startades en småskollärarinna privatskola för ryböjare. Denna blev min första skola. Antalet elever blev inte så väsentligt stort, endast 10-12 stycken, beroende på att avgiften, 50 öre pr. barn och vecka, var lite för högt tilltagen, tyckte man.

Läsåret 1878-79 inrättade Riebergas socken för första gången småskola. En av dessa blev jag också inskriven.

Skolan inrymde i en firlig lokal, en s. k. undantagslägenhet i ett herman i Brandeborg. Lägenheten var inredd i två ändar av en utskjutande och bestod av ett större rum, som ströckte sig över hela husets bredd med fönster på de motstående kortsidorna, samt därvid tillhörande kammar och kök, vilket utgjorde bostad för lärarinnan.

Det större rummet, som användes till skolsal, uppvärmdes av en

s. k. sättnag d. v. s. en ugn sammanfogad på rätt stora med relief-
 fer prydda gjutjärns-skivor och inmurad i väggen till köket, så att eld-
 ningen fick skötas därifrån, vilket gjorde att ugnen icke alls bidrog till
 lagtvärking. Ugnens två sidor ståde med bilder av Napoleon till vänst,
 och den något smalare framsidan hade^{en} bild krönt med överskriften: SIM-
 SON. SLET. LEYONET. SÖNDER

Möblemanglet i skolrummet var ytterst primitivt. Mittan av rummet
 upptogs af ett långbord eller kanske två ställda i rad. Bordskivan be-
 stod av hyvlade och spåntade men omålade bräder och vilade på en stän-
 ning med korsföt. På båda sidor om bordet stode långbänkar av hyvlade
 men omålade bräder lagda på bokar. Skolan var mjuk, men på var inga-
 lunda fyllt med möblerna. Bräderna voro smutsgrå och väderbitna och på
 bordskivan, ~~och på bordskivan~~ syntes här och där gusars ringar, tydligen
 märken efter ölglas, hela möblemanglet var nämligen ulltäat eller för-
 trykt från något smäckentori på djungelhydd, vilka på den tiden inhystes
 i tillfälligt uppställda brädskjut, som endast användes några veckor an-
 sommaren. Vid bordsändan stod en primstol för lärarinnan.

Matkorgar, griffelbålar och öfriga skol saker placerades i en lång
 rad längs bordets mitt, varför utrymmet vid skrivning eller räkning blev
 mycket snävt tilltaget.

Mina minnen från denna skola äro i öfrigt mycket vaga. Harvi-
 da någon på examen häls, minns jag inte, men jag är alldeles säker på
 att vi aldrig fick reda på vilka av oss skulle flyttas till folkskolan jä-
 mändes på.

Skolan flyttades året därpå till en annan förkyrd lokal, som
 antagligen var mera lämpad för sin uppgift, men då var jag inte med
 längre, eftersom jag varit inbädd i Ljungby folkskola hösten 1879, och
 det af denna skola och minnen därifrån jag nu ska försöka skildra.

Ljungby folkskola Skolhuset

Skolboden utgjordes af ett med stengårdsgårdar inhägnat område om
 ungefär ett halvt hektar nära Ljungbyheds sydöstra gräns. Hus, som byggts
 någon gång på 1860-talet, var uppfört och inrett på alldeles samma sätt som
 vanliga boningshus på den tiden. Det var ett korsvirkeshus med fyllnad
 af s. k. trästen, ett slags halbbokstegel, brädbeklätt, grönmålat och för-

läst med halm, som var det vanliga läktäckningsmaterial på den tiden.

Förstuga och kök med bakugn upptogs hela husets bredd och delades detta i tvänne hälften. Ena hälften innehöll lärarbostaden om två rum, del ena mycket litet, den andra och större hälften upptogs av skolsalen. Samlingsrum fanns inte, och den lilla förstugan var gemensam för lärarbostaden och skolsalen. Mellan denna och skolsalen fanns en dörr. Det var därför inte ett all-^{någon}stort oönskat tillfälligt öfverflytt, att vi alla visste, om läraren ^{hade} förberett eller på-
köpta eller skett till middag.

En dylik anordning förefaller numera egendomlig men var ingalunda oronlig vid denna tid. En av mina kamraters skän en plats i södra Skåne i en skola inredd utefter på samma sätt, som den här skildrade. Nedgången till lärarens mottakelse var där förlagd till själva skolsalen genom en i golvet inpressad lucka eller s. k. larm, vilket ju onekligen var en något obekväm anordning för läraren.

Skolsalen uppvärmdes av en i päckigt stjärn järnkanin, som eldades med trämlor. Att hålla en något så när dräglig temperatur i skolsalen under dessa vinterdagar var omöjligt. Då jag gick i skolan ett par år, lyckades läraren förmodligen att låta insätta ytterligare en järnkanin, varigenom förhållandena blevo något drägligare.

Städningen ^{fick} skolläraren själva ombesörja. Sista skoldagen i veckan fingo de fyra eller fem pojkar och några flickor stanna kvar för att städa. Halvet vattenstänktes och sopades med piskorsten, sedan fingo flickorna ta i ta med dem utskningen.

Ett par ^{år} efter, det jag börjat skolan, blev det emellertid det bättre slut med denna anordning. Man hade fått prejudikat på att skolläraren ej kunde lagligen påläggas städning av skollokaler, och lärarna påyrkade att skolstyrelsen skulle bekräfta skolstämningen, ett förslag som väckte indignerade protester vid kyrkostämman, men som man dock inte vågade sig på att avslå. Att läraren skulle pålägga sig skolstämningen, antogs på den tiden som en självklar sak, valde anslaget betraktades som en själv-
förklarad lömsförtöjning, och med en sådan hade kommunalpramparna då kom nu en uppräglad ovilja.

Skolsalen fanns endast det stycken skolbänkar med nio platser vardera. Utmed väggarna stod långbänkar, som fingo las i trak då barnstället var särskilt stort. Skolbänkarna voro ytterligare

oflest hopplös kamp mot den oregelbundna skolgången. Orsaken här-
til har varit dels en underskattning af skolundervisningens värde, dels val-
dräktet från skolmyndigheternas och inspektörernas sida, dels och
kanne framför allt jordbrukarnas behov af barnens arbetskraft särskild
vid vår och höstarbetet.

Detta senare var för tiden mycket betydelsefullare än nu. Jordbruksarbetet var då icke på långa vägar när så mekaniserat, som nu. Jordbruksmaskiner saknades nästan alldeles, det mesta arbetet fick utföras för hand, och mycket av detta kunde utan olagenhet utföras av barn. Vidare behöfdes en hel mängd vaktpojkar och även flickor för att gå vakt om djuren under betestiden. På varje hemman hade man en vaktpojke för korna, i regel en för gåssen och ståndorn ännu en för fålen. Alla dessa befattningar rekryterades bland folkskolans alumner.

Den oregelbundna skolgången kompasserades i någon mån av en längre skollid. Konfirmationsundervisningen började på hösten och är då främst flyttad 14 år och avslutades följande vår. Det ansågs som en given sak, att man skulle gå i skolan ända fram till konfirmationen d. v. s. även under det läsår, då konfirmationsundervisningen pågick. Så var åtminstone fallet under min skollid. Den fjucåriga folkskolan har gamla anor på Skånes landskygd, där den halvtidsläsande skolan därmed varit mycket sällsynt.

Skolmaterial

Ljungby folkskola var i jämförelse med många andra skolor på den tiden tämligen väl försedd med undervisningsmaterien. Där fanns ett tillräckligt antal exemplar av Folkskollans lärobok, en jordglob, karta över Skandinavien, Europa, östra och västra halvklotet, Palestina och under de sista åren så min skollid Skane samt plauscher öfver djäfricket.

Bland den materiell vi själva finna skaffa oss intåg vid sidan av
häftbäckerna skaffestådan en viktig plats, då den användes både för
räkning och skrivning. Skaffestådorna äro som skolans hvar sin reasta
skolor rengjordes med hestassar. Häftstycken öfver med hestassen var då för
liden icke en stilistiskt fräs utan en realitet. De väl reaförhuden knapp-
kast någon annan än haren själv har användning för hestassar för
det kanske påpekas, att med hestassar för skolbuck monades harnobak-
ken, avskuret i hestidern. Då det aldrig var brist på hestassar i skolan,

sig förelagd. B2-skolan var en absolut ny skolfarm. Det var inte lätt, att med frjdygt mod brottas med svårigheter, som synes överkonliga. Det var ett pionjärarbete av svårast slag.

Också bör man betänka, att dessa ^{lärare}, som alls ingen utbildning hade för det arbete, som påvillade dem, inte ens hade den handledning, som undervisningsplanen nämnde erbjuda. Först 1878 således hela 12 år efter det ordnad klassundervisning påbjudits, utkom den första normalplanen, vilken skulle tjäna som ledning vid uppgörandet av kursplaner och läsordningar. I de flesta skolstrikten beknades nog för denna tid fastställda kursplaner och läsordningar. Vad som skulle läsas i de olika ämnena, huru läroformerna skulle uppdelas mellan ämnena och lärostoffet fördelas mellan klasserna eller avdelningarna, fick nog i regel läraen själva avgöra.

Jag kan för karistidens skull omnämna, att min företrädare i Kallared Westerdaht f. 1831, d. 1892, lät barnnamnen på samtliga socknar i Lunds län jämföras dessas uppfostran i pastorat och t. trakt. Det gällde över 400 sockernamn, sålunda en rätt betydande prestation.

Jade heller fanns det de många hjälpmedel, som nämnas i så rik mängd till buds. Örngebetcker voro okända, och läroböckerna voro i jämförelse med nutidens synnerligen underkalliga. Läroboksförfattarna hade inga bestämda direktiv att följa, sålänge inga lärokurser voro officiellt fastställda.

Då 1878 sås normalplan kom, ansågo såkertligen de äldre lärarna i B2-skolorna i många fall att dess föreskrifter voro omöjliga att praktiskt tillämpa. Jag har ett belägg för detta från Kallared. Då jag kom dit 1892 fann jag en vederbörligen fastställd läsordning anslagen i skolsalen, såsom förtecknat var, men den var fast på insidan av en skåp dörr, vilket jag fann rätt egendomligt. Jag skrev en ny läsordning och överlämnade den till skolrådets skolskrivare öfverantvarkenshet för godkännande, som förtecknat var på den tiden. Skolhuset frågade då, om jag ämnade följa den. Då jag bejakade detta sådd han: Ja, Westerdaht brukade skriva en sådan här läsordning för fornnas skull, men han sa, att det var absolut omöjligt att följa den i en sådan skala som Kallared f. v. s. B2. Här fanns tydligen förklaringen till att läsordningen var intakt.

Läroböcker

Läroböckerna skilde sig i mångt och mycket från nutidens. Ännu förekommo läroböcker tryckta med fraktar eller, som det bland många man hette, gammal svensk stil, fast antika redan nu hade övervikt. Folkskolans lärobok innehöll en hel mängd läsestycken tryckta med fraktar och hade en ordelning med norska och danska stycken. Dessa liksom fraktaren förvaras i nästa uppgift.

Illustrationer förekommo ganska sparsamt och utgjordes alltid av träsnitt, den enda reproduktionsform man då kände till.

De flesta läroböckerna voro författade av läroverkslärare och bokhållarna hade oftast tilläggat "för folkskolan och läroverkens lägre klasser." Inträdesåldern i läroverkens första klass var 9 år alldeles som i folkskolan, och så tyckte man ^{att} läroböckerna borde kunna passa för båda skolförhållandena. Folkskolan vann inte på denna kombination.

En del läroböcker förelägo i olika omfångrika upplagor. Så utkom ~~Det~~ Odhners Svensk historia i tre. Åttio Odhner, mellan Odhners och Lilla Odhner, Ersellers Geografi i två och Sundéns Svensk språklära i tre. editioner, av vilka givetvis endast den minsta kunde användas i folkskolor. Vederbörande författare hade, förmodar jag, först skrivit den eller de mera omfångrika upplagorna och därefter huvudsakligen med skolans hjälp lotat till en liten nätt folkskolebok. Det blev med dessa böcker som med en läcker stek, sedan man skurit bort de läckra bitarna, blev det mest bara benen kvar. Folkskolan fick nöja sig med de smulor, som föller från den rikas bord, och hade ännu inte lärt sig att själv baka sitt bröd.

De skolböcker, som mest skilde sig från nutidens, voro nog räkneböckerna. Det mest karaktäristiska för dem var kanske det, att de utestående rättade sig efter ämnets natur och föga efter barnens och skolans behov.

Någon uppdelning i årskurser förekom inte. De voro vanligen uppdelade i kapitel. Det första hade som överskrift Addition, det andra Subtraktion o. s. v. så kom kapitel om subtraktion, bråk och vanligen alla sist regelade till, vilket lärda uttryck betyde Räkneuppgifter, för vilkas lösning både multiplikation och division efterträdades. Varje kapitel började med en pedagogisk för det i kapitlet behandlade räknesättet. Spontana exempel samlingar förekommo. Det största antalet exempel utgjordes av obekanta tal, och räkning blev till allt för stor del ren sifferrek-

areis eller aritmetiskt Skick.

Någor för del av min skoltid använde vi en räknebok av Hakan Ohlsson och Elander. Den förr ägde ett boktryckeri i Lund och den senare var såttare vid tryckeriet och hade medarbetat med korrekter-
läsning, uträkning och kontroll av facitboka. d. Allt författare, förläggare
och boktryckare för en och samma pressen med såtaren som andra namn
på titelbladet, torde vara jämlika ansett. Boken var lika bra som andra,
kanske bättre, men detta är inte något sådant högt belöf.

Många av de fakta vi fingo intåta förfalla nog nyligtens yngre generation rätt egendomliga, t. ex. Sverige hade 90 städer, Stockholm hade 150 000 inv., således mindre än Malmö numera har. Göteborg hade långt
igen till 100 000, Malmö knappt 40 000. Lunds universitet uppskattas ha omkring
500 studenter och Uppsala 1500.

Allt läroböckerna för folkskolan vid denna tid voro i hög
grad olämpliga förantleda Kongl. Majestät att tillsätta en kommitté,
som fick till uppgift att försöka fått påföljda på boken. Detta resulterade
i ett ganska djupt betänkande, som utkom 1887 eller 1888.

I detta betänkande förekom för varje läroämne dels rikteligheter
för kommande författare i ämnet dels kritik av dåhills använda läroböcker,
en kritik, som i de allra flesta fallen blef nedgörande.

Denne kommitté lufdar otvivelaktigt epok i folkskolans
läroböckers historia. Med ledning av dess direktiv tillkom nu en helt
ny uppsättning av läroböcker, av vilka flera i mer eller mindre ombe-
fat skick ännu efter mer än 50 år äro användas.

En dag i skolan.

Vi samlades i skolsalen, då ju intet samlingsrum fanns.
Då läraren inträdde, satte sig alla på sina platser och började läsa
på dagens första läsa. Eftersom alla läsa högt blev det ett väldigt skim.
Då tiden för undervisningens början var inne, ringde läraren ^{med} en klocka
och arbetsdagen inleddes med psalmsång och bön.

Därpå följde alltid en lektion i kristendomskunskap d. v. s.
katekes eller biblisk historia. I dessa ämnen hade alla samma
läsa. Var det katekes, fick den ene efter den andra läsa upp ett kate-
kesstycke eller därtill hörande litet språk. Tiden pågick naturligtvis inte
till för att varst barn skulle få läsa upp något varje dag.

Därpå utfrågade läraren innehållet i läsen eller också gav hon i fördragets form en kommentar till densamma.

Var det en läsa i biblisk historia förhörides den genom utfrågning, någon utläsning av den bibliska berättelsen förordades icke.

På lektionens slut gavs ny läsa, och därpå följde rast.

På det ringde in sette vi oss att läsa på dagens andra läsa, i naturkunnskap, geografi eller historia, i vilka ämnen övre och nedre avdelningen hade olika läser.

Efter fem till sex minuters övertäring gav den yngre som satt överst efter en stilla konsultation med de äldre kamraterna av båda könen ett becken, och övre avdelningen läjade i gäsmaiset fram och ställde sig i en krets runt lärarens plats, dagens läsa förhörides om, och ny läsa gavs, varefter man återvände till sina platser för att syssla med vätskrivning u. d.

Sen var det nedre avdelningens tur att gå fram och få sin läsa upphörd samt skälla ny läsan.

På var tiden inne för middagsrasten på minst en timme.

Efter middagsrasten var det i regel räkning, för övre avdelning en geometri någon dag i veckan. Därefter kom eftermiddagsrasten och efter denna en antäring, rättkrivning, språklära, stavövningar eller sång.

På avslutades skolans arbetsdag med bön och psalmsång.

Var det endast fyra timmars läsning, under säkerligen major. Det var nog många sex timmar, men för den gamla tiden var fördringen på högst 50-minuters lektioner med mellanliggande rast ett ovanligt, framafört från läkarskolan. De äldre lärarna tyckte nog, att det blev ett onödigt sönderplåtande med lästiden, och det var tydligen mycket svårt att få dem att bryta med gamla vanor. Slutligen måste nymodigheterna ta till storlaggan och bland villkoren för erhållande av statsbidrag visa en ungefär så lydande punkt: att lärotimme för utläsning övers 50 min. och att efter varje lärotimme gives minst 10 min. rast och efter tredje lärotimmen en ledighet om minst en timme.

För framgår av ovanstående redogörelse förbereddes aldrig skolorna. För de gamla lärarna från lantastertiden betraktades det som en nymodighet, som de trokade att ta i lu med. Jag är emellertid säker på att min gamle lärare så smärningom tillägnade sig de mo-

loden, vilken då betraktades som modern, ty hon ihägnade alltid allvarligt att följa med sin tid så gott hon kunde.

Lärarkurserna.

Det är ju naturligt om mitt minne nu efter 60 år klickar på olika punkter, men jag tror mig komma panningen följande nära med följande översikt:

I katekes och biblisk historia hade alla samma lära, och varje läsare genomgick hela kursen i båda åren med en timme varje dag således 5 timmar i veckan eftersom lördagen var fridag.

I geografi läste nedre Sverige och övre avdelningen allt det öfriga varje år.

I naturkunskapen var läran om djurriket nedre avdelningens kurs under det övre avdelningen sysslade med människokroppen och med en kort redogörelse för solsystemet. Det är möjligt att ytterligare något förekom i detta ämne, men mina minnen äro i denna punkt mycket vaga.

Historia och geometri förekommo endast i övre avdelningen.

Någon s. k. kursväxling, som ju spelar en stor roll i B2-skolan, förekom, icke, så vitt jag kan minnas mig.

Teckning och gymnastik förekommo icke. Skojden hörde vid denna tid icke upp tagits på folkskolans program.

Svensk språklära förekom i övre avdelningen.

Rätt skrivningsövningarna voro ty värt att förut säga, föga mer än ett tiotal under läroåret. Den tidens rätt skrivningsövningar kunna karakteriseras genom följande praktiska ^{dipst} saker av Landens språklära: "Skall du inte resa till Hjo i jul?" Jo, om jag slipper åka på juldagen, och "Sjömannen lästades att gå ned i fartygets plikt och gå göra sin plikt emellan fick han pålägg plikt." Om än inte alla saker voro fullt så viktiga, så gingo de dock ^{alla} den stilen, som nog hade ganska gamla anor.

Upprättskrivning förekom praktiskt taget icke. Det stora piltäret och min sköld, gjordes några svaga ansatser utan vidare framgång. Detta var givetvis en stor tröst, men förbållandet blev förklarligt om man betänker, att eventuellt uppsats som skolämne är av jämförbaris art och natur. Först 1855 infördes svensk uppsats i stadens skolor, sedan i alla de svenska universiteterna.

Läroverken hade nog inte tidigare nämnvärt sysslat med uppsatskrivning, som nog inte heller intog någon förnämlig plats på seminariet.

siernas program. I Lantkastertskolan kunde givetvis intet rum beredas för ämnet.

Innanläsning användes ofta på, att barnen uppdelades i "ringar" på en 10-12 stycken i varje och läsningen leddes av de äldre barnen, ett minne från lantkastertskolan.

De räkneböckerna icke voro uppdelade i avsnittar är det om möjligt att uppgiva, vad man genomgick i var klass eller avdelning. Nybörjaren fick börja med addition med hela tal och hålla på med detta räknesätt, tills hela kapitlet blivit genomräknat, vilket tog en ganska ^{lång} stund. Därefter fick han dra igenom kapitlet subtraktion på samma sätt och det dröjde en god tid innan han kom fram till division. Hurvida man kom in på detta räknesätt redan första året, minns jag inte, men jag håller det knappast för troligt.

Räkneböckerna hade alltid som bilaga en facitbok, sådana såldes under min skoltid aldrig separat. Dessa facitböcker betraktades emellertid som hemliga handlingar och beslagtogs av läraren, ett förfarande, som vi ansågo helt naturligt, ty om man hade tillfälle att på förband få reda på vad resultatet av räkningen skulle bli, var ju arbetet i ^{man} verken meningslöst.

Räkneläktionen förflöto på ungefär följande sätt. Vid lektionens början utdelade läraren facitböcker till några av de äldre pojarna och flickorna, som skulle uppklämma konraternas uträknade exempel. Detta var ett mycket uppskattat förböringsuppgift.

Da man räknat skiffertskolan fullt ställdes stegen till förböring. mannen med facitboken, talen upplästes och de felaktigt uträknade skulle sedan räknas om. Ofta, kanske oftast slago sig en tre, fyra barn samman och höllo dillerkap i räkningen, den fria gruppen således, som ju nu för tiden bildar en av hövstenarna i vissa moderna pedagogiska system.

För det något exempel man inte djärvt förmodar få bukt på, vänder man sig med sinna begynnelse till någon äldre kamrat för att få hjälp eller direkt till läraren. Denna lista utvisar nästan ju pålitligt av de äldre, som inte hade någon ~~annan~~ lärare komrat att vända sig till.

Da för räkning särskilt intresserade och begärade, som hanna i genomsnitt i skolan använda räkneböcker, utgjorde sig någon större räknebok t. ex. Nyströms Räknelära eller Lwengberghs räknebok, som närmast voro avsedda för lärare, seminarier, folkskolor och liknande.

Naturligtvis gynnades läraren ätskilt, särskilt mättsystemen o. d. men det mesta blev tyfsta förändringar, såsom fallit märk bli i en B2-skola med stort barnantal.

Under åren 1878-1888 och kanske lite därefter hade man vissa svårigheter att bemästra, som samtidigt barn av förskoleålder från nämligen inlärandet av två olika mättsystem, det då officiellt gällande och räkkesystemet, som skulle användas från den 1 jan. 1889. Det var emellertid inte nog med inlärandet av två mättsystem, utan det gällde även att förändra från gammalt till nytt och tvärlinjer med förändringstal med 4, 5 eller 6 decimaler. Detta verkade givetvis i hög nedtryckande på hela matematikläroplanen.

Ännu kom en annan omständighet, som i hög grad bidrog till att försvåra en barnutbildning. I det praktiska livet konfronterades vi nämligen med ännu ett tredje mättsystem av äldre datum. Det förhåll sig på följande sätt.

1863 infördes det mättsystem, som var officiellt gällande f. o. m. 1888. Vid reformen 1863 hade man i stort sett bibehållit de gamla grundmått men indelat dem efter tiotalen. Det gamla längdmåttet var en ^{aln} ~~aln~~ delad i 24 tum, det nya en fot, delad i 10 tum. En fot var jämt en halv aln. En fot blev således 12 gamla tum men 10 nya. De förra kallades verkham de senare decimaltum. Än som närvarande tumstock mätte alltid med verkham. För större längder hade man en famn 13 alnar eller 6 fot. De nya måtten re- var och stänger förekommit endast i landmäterikartläggning. Kannan blev grund måttet på sitt område och delades i 100 kubiktum. 10 kanner blev en kubikfot, men kubikfot och kubiktum var okända storheter för många människor. I det dagliga livet talade man om kanner, stöper, halostöper och kvaster. De föräldrar måtten fortleva än i dag fast under de mera förmåniliga namnen halbutelj och halobutelj. Såd, prövat o. d. mättes i kannor, stöpper och kappor, kubikfot kunde man aldrig nämna. Man fick inget intryck av att skolan lärde för livet.

Lika viktigt var det nästan med penningräkningen. Vårt nuvarande mättsystem infördes 1873. Förut hade man en riksdaler, som delades i 48 skillingar samt enligt ännu äldre laglym i 6 daler. De äldre höll emellertid av gammal vana fast vid det gamla och man fick i det dagliga umgänget ideligen höra talas om t. ex. 2 skyver (1 öre) 4 skyver 12 öre, 3 daler 50 öre, 36 skilling 75 öre, ~~halv~~ ^{fyra} daler 67 öre, halvsemit

daler / 75 öre, halloättio daler / 1,25 kr., nio daler eller en banko / 1,50 kr.)
 10 banko / 15 kr., hundra banko / 150 kr., en hundra guld / 100 000 daler eller
 1666,67 kr.

Tänker man på allt detta, får man nog medge, att mindre än så
 är tillräckligt för att göra en barnhjälpa rimmelkanitz.

Vid välskrivningen användes s. k. förstärkt, ett litet ^{häfte} som
 ma fannat som en välskrift, hopkäftat vid ena kortsidan. På första
 bladet stod överst ordet "Huskarjakt" tryckt med mycket stor
 skrivstil, därunder stod "Allt gott är av Gud", tryckt med mindre stil
 s. k. mellanstil. Andra bladet hade ordet "Barmhärtighet och Bättre
 till än illa tal" och på vidare hela alfabetet igenom. Sist kom några
 sidor smält med den lilla dikten "Mitt hem är på himlen, dess dörr är så
 låg."

Vid välskrivningsövningen gällde det att avrita de eleganta bok-
 stäverna på förstärkten med noggrann iakttagande av de välförnade
 teckningarna på alla nedströcken. Först avade man storstilen, därpå mel-
 lanskil och till slut litet skilt, småstil. Storstilen var på pass lilla-
 gen att ett litet a upptog hela utrymmet mellan linjerna på ett
 vanligt normallinjerat papper.

Jag har här försökt att i kortast skildra min barndoms
 skala så gott jag gör läser efter 60 år. Man har skäl att fråga:
 Hurudant blev resultatet ^{av} skolarbetet?

Jag tror att jag, att man har rätt, att påstå, att resultatet
 blev vida bättre än man kunde vänta, med tanke på de svårigheter,
 under vilka arbetade.

Det förhållandet att kurserna genomgickas två eller tre gånger
 gjorde att ^{de} meddelade kunskaperna inte glömdes så snart. En viktig sak
 var, att barnen vandes, att arbeta på egen hand, på sin allra minsta
 fall i en B2-skola. En brist av betänklighet var att puppskrivning
 ej finkom och att rättkrivning ~~av~~ alltför litet övades.

Eslöv i maj 1942

Karl Olofsson.

"Föräldraförskning": Född den 10/2 1871 i Hisebergssacken, Krist. l.
 Fulkaskallarämdomen i Lund 1891. Sjukvård i Hisebergssacken, Lunds sjukhus,
 Mm. l. läseier 1891-92. Ordinarie lärare vid Kallarövs folkskola (B.2) i Kallarövs
 socken Mm. l. 1/4 1892 - 3/8 1931. Adress: Västergatan 28 Eslöv

En folkskoleinspektör.

Under ett tiotal år i början av 1900-talet hade ^{jar} som inspektör seminariadjunkten fil. doktor Nils Larsson i Lund. Han var vida bekant för sina ofta egendomliga uppgifter vid inspektionerna, och ägnade av dessa borde vara för karosifestens skull värda att påddas undan glömskan.

Hans kanske mest berömda uppgift borde vara den, då barnen uppmanades att med siffror skriva elva tusen elva hundra elva. Jag har visserligen inte ^{fört} den uppgiften, men att den givits mer än en gång är absolut visst.

I modersmålet gav han ofta ett ordspråk, som skulle behandlas både med hänsyn till innehållet och den språkliga formen, t. ex. given måst skall man inte skada i munnen, bitte stämma i tårnen än i än, säga barn i by som komma urk m. fl. Jag fick en par gånger sådana uppgifterna. Egendomligare tyckte jag var uppgiften att behandla psalmen 94 i språkligt hänseende. Det var mötjadan att behandla Guds stora namn på det sättet, tyckte jag.

Ett par uppgifter i räkning gav anledning till följande dialog:
Dr. Larsson: "Om vi har en trekantig prisma av mässing, som är 12 dm. lång och som till grundytan har liklika trianglar med 3 dm. sidor, hur mycket väger den? Kan den räknas det?" "Vi får väl ha reda på triangelns höjd också," invände jag. "Liklika triangel! Liklika triangel! Kan hur Olofsson inte räkna ut det?" "Ja, för all del. Jag har räknat vida korrekta saker, men jag antar, att det är doktors mening att barnen ska räkna och rotatdragning ingår ju inte i folkskolans kurs." "Nn, och hr. O. vad roten ur tre är?" "Nj, men jag skulle väl kunna ta reda på det." Dr. L. uppger nu triangelns höjd. Därpå vänta jag mig om och tog fram läroboken i naturkunskap. "Vad nu?" frågade han. "Jag skulle söka reda på mässingens specifika vikt," sade jag. Jag fick då betred på denna och fäll i gång med räkningen.

På ett annat inspektionsbesök förskom följande samtal:

Dr. L.: "Hur stor är Hallarås socken?" "Det vet jag inte exakt," svarade jag. "Det är ju alldeles förskräckligt att vara lärare i Hallarås socken och inte veta, hur stor den är." "Den är mellan 29 och 30 kvadratkilometer, noggrannare kan jag uppge det." "Nj, då säger vi 30 kv. km. Nu köper A. en tusendel av Hallarås socken, sedan säljer han en tusendel av vad han köpt till B. för 1200 kronor

p. Lektor. Hur mycket ska B. betala? Uppgiften ska lösas med decimalbråk."

Dr. Lästom kunde inte förstå, varför han var impopulär bland
läarna eller, som han själv uttryckte sig, varför de hatade honom.

Esbo i maj 1942

Karl Oksanen